

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quomodo Angelis gaudium erit super vno peccatore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

VERSVS 1.

Erant autem appropinquantes ei publicani & peccatores, ut audirent illum.

QUESTIO I.

Cur peccatores & publicani admittuntur?

§. 1. **M**eritoria primarium opus est, non fugere peccatores, sed eos recipere, cum illis manducare, & bibere: consuetudine enim eos & facilitate allicit; nihil enim in Deo admirabilius, quam tolerantia peccatorum, nisi in eodem etiam erga nos caritas, suauitasq; & cura seruandi appareret. Familiaritas enim in peccatore laudatur, si conuertendi eos desiderium habet, & effectum.

Sapienter Basil. mor. reg. 52. c. 2. *Οπ δει τλω προς τους αμαρτανους σωλησαν και αβελχεδαυ, εν αλλω πνδς ει κεν, η ε εις ιουδαϊσταν αυτους ανακαλιουσαι, η παρ αυ τρεπον δουαρον, η χωρις α μαετιας. Quod ob eam causam tantummodo venire cum peccatoribus in congressum debemus, ut eos a praua viua ad meliorem frugem reuocemus, idq; eo modo, quem nobis Dominus precepit.*

§. 2. In Phariseis improbus zelus prætextu iustitiæ & religionis se prodit; cum enim solum calumniandi studio omnia agerent, hoc satis erat ad excusationem, non recipere nisi pœnitentes. Quod Græca exemplaria nonnulla addunt, *πδντες* omnes, errare constat: neq; omnes acceperunt, ne maior quidē pars. Itaq; ex Latino & Syro corrigēda illa sunt. Correpta editio omisit.

Contra hos Dei nobis benignitatē Christus cōmendat, & parabolas tres adfert. Vbi in Syro notandum v. 1. haberi, *Et dixit eis heshuah* repetito nomine hebræorum more. Versu autem 4. additur, quæsiturus, seu quætere. *כעל בארץ זבל* *va zel baghe* & vadat quætere.

VERSVS 7.

Dico vobis, quod ita gaudium erit in celo, super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis qui non indigent pœnitentia.

QUESTIO I.

Quomodo Angelis gaudium erit super vno peccatore?

§. 1. **G**audium Angelorum quod ex diuino intuitu percipiunt, idem semper, constans ac immotum manet, gaudia vero alia ex reb. quæ accidunt, noua adueniunt. Siquidem de Angelis humano more loquamur, non est difficile intelligere, quomodo de inopinā peccatorū pœnitentiā gaudeant. Nos vbi amilla recuperamus, si ex morbo conualescimus, vehementer lætamur. An idē faciant Angeli disputari solet. Nonaginta nouem iusti, magno feruore in Dei obsequium incumbendo, eleemosynam largiendo, omnibus renunciando, fortiter pro Dei gloria, constanterq; moriendo, videntur maiorem Angelis gaudendi occasionem offerre, quam vnus peccator agendo pœnitentiam. Maius est enim bonum iustorū, quam pœnitentia peccatorum, amplius igitur de eo gaudendū est. Nec responsio solida videtur, cum nouum gaudium aiunt ex peccatorum conuersione, non ex iustitā sanctorum. Est enim & illud nouum. Cum enim Paulus in medium progreditur, & pugnat, cum Andreas ex erute concionatur, Laurentius de craticula tyranno insulcat, nouum iustitatum est, & magnum bonum, nouā triumphī lætitiā pensandum est.

Neq; hoc locum habet, vt dicamus Christum de Angelis more humano loqui. Nam ex gaudio Angelorum probat homines gaudere oportere, quod argumentum infirmum est, si apud Angelos non est vere illud gaudium.

Magis, omissum est more hebreo vbi *וזהר* solet omitti, & apud Græcos *μαδον*. Hoc loco in Syro tantummodo est *אמ*, hoc est, *quam*, vt in Græco & Latino.

§. 2. Non desunt, qui conferant insignem peccatoris pœnitentiam cum iusto, um tepore, atq; eam præferri dicant. Quæ quidem res minime dubia est, maius enim gaudium de pœnitentia Pauli, quam alius innocentiis pia quidem, sed non admodum feruente conuersatione.

Peccatoris conuersi feruor reperi iustorum conseritur.

§. 3. Mihi omnino propriè verba Christi accipi videntur, & conferri peccatoris pœnitentiam, cum quibusdam iustorum operibus, atq; ex ea maius esse gaudium Angelorum, quam ex heroicis actionibus sanctorum. Eius rei originem non aliunde inuestigādam, quam ex natura charitatis existimo. Amor est Angelorum in omnes homines sincerus, magnus, constans, in iustos & peccatores, quorum conuersionem adhuc nondum desperarunt. De profectis heroicisq; factis sanctissimorū exultant, sed maius gaudium est de vno peccatore pœnitentiam agente, quāuis illa pœnitentia non adæquet precium maximorū operum, quæ summa caritate faciunt homines iustificati. Ratio vt dixi est ex naturā caritatis, alieno bono gaudentis. Non enim tantummodo boni naturā delectatur, & res ipsas intuetur, sed eorum, qui amantur, conditione mouetur: nam de malo vitato, aut bono in miseris plus gaudemus, quam de augmento honorum in felicibus: ita enim ordo caritatis exigit, vt maiore conatu miseros adiuuemus, quam felicitatis incrementa promoueamus. Nec sanctos viros ita sollicitos fuisse videmus, vt sanctorum pietas crederet, quam vt peccatores conuerterentur. Qui minimo in cœlis gradu est, beatus est: qui regno excidit, magno in tormento est. Non tanto detrimento ille caret maiore gloriā, quanto alter qui cruciatibus tristissimis lancinatur. Similem videmus in patient. b. affectum, de plurium filiorum sanitate gaudent, at si cœcum, aut claudum, aut phreneticum habeant, eius sanatione plurimum lætitiæ cōcipiunt, quia pluri æstimant eum liberati tantis malis, quam alios habere prospectos successus. Sic inquit v. 10. *quæd videri*, alii libri *scilicet*, ita Latini libri habent, & Syri *וזהר* *hebreæ* quam iustum augere iustitiā.

Caritas de maiore bono proximi non comparo magis gaudet.

Maior etiā est gloria misericordie liberare peccatore, quam iustum augere iustitiā.

§. 4. De gaudio Angelorum aliam etiam causam S. Greg. refert: quod nempe plerumq; peccatores magni, feruenti caritate ceteros præcedant, qui minus peccant, quod etsi in multis cernere licet, non tamen in omnibus contingit, vt ante dictum est.

§. 5. Cyprianus epistol. 47. ad Cornelium vocat summum gaudium. *Amus diei lætitiā de nostris possimus sensibus æstimare, nam cum istis ad litteras vestras, quas de eorum confessione misistis, lætatus sit omni fuerit unum numerus, & summa a caritate hunc nuncium communi gratulationis exceperit: quid illi vbi res ipsa & præsens lætitia sub oculis omnium gerebatur? cum enim Dominus in Euangelio suo dicat esse summum gaudium in celo super vno peccatore pœnitentiam agente: quanto maius est gaudium & in terra pariter & in celo, super confessoribus ad Ecclesiam Dei cum gloriā suā & cum laude redeuntibus, & redeundi viam ceteris exemplis suis fide & probatione faciuntibus.*

Sanctus Ephrem de pœnitentia, de illa lætitiā sic loquitur. *Est vero & differentia operationis, & gratia. Omnes siquidem pasunt: sed plus cunctis, pœnitentia festum Deo agit, quoniam & in Euangelio dicitur, quod magis gaudeat Deus super vno peccatore pœnitentiam agente,*

Quam super oraginta novem iustus. Vestum excitat Deo penitentia: quam & calum mouet ad epulas: & Angeli latantur dum penitentia ipsos mutat ad grandum: cunctiq; alios ordines epulantur, per penitentiam se secreteantes. Non in vitulo immolat, non oues: sed hominum peccatorum salutem, in exultationem apponit. Peccatores penitentia immolat, sed rursus eos viuificat. Mortificat ipsos: at denuo a mortuis eos resuscitat. & quo pacto: aut? Peccatores accipit, & iustos eos efficit. Hec mortiferam: hodie Christo per penitentiam viuunt. Hec alieni & inimici: hodie domestici & amici Deo. Hec iniqui & hodie sancti. Magna forma est penitentia, carissimi: es accipit, & illud in aurum commutat: plumbum tollit, & argentum reddit. Vide eundem orat. aduersus impios hereticos.

Educatio occasio conuersionis.

§. 6. Idem notauit ex molli educatione occasionem penitentia accepisse. Sic in uis illi in Euangelio affectus fuit: quippe qui primus sublate hereditate paterna, in longinquam regionem profectus, substantiam cum meretricibus absumpsit: & in deliciis ac epulis cum turpiter versaretur, consumpsit omnes facultates, & non potuit ferre, ne ad modicum quidem, solita denuo: nam penitentia suauitatem prioris eius percipiens uia, ad reprehensionem conuersa est, quod non casu aliquo illud iter susceptum esset, sed inimici alius dolo & deceptione. Unde uiam optabat, quam diu desideratam: & cum non ferret afflictiones, reprehensionem tulit conscientie. Mollis uero educatio, conuersionis causa existit, ipsumque uel inuitum perduxit ad pietatem. Quid ergo dicit adolescens? Ibo, inquit, ad patrem meum, & dicam ei: Pater, peccauit in celum, & coram te. O penitentia sapientiam. O artificiosam dispensatorem: quia nullam profectus iacturam a Deo fieri sine penitentia: nam aut longanimitate expectando, aut dissimulando, aut hortando, indemnitate possessori tuetur. Sustinuit penitentia, adolesentem deceptum, seduci: insultauit ipsi Diabolus: fuit in eo quod uoluit, penitentia quiescit, reprehensio conscientie subicitur, iussus est ad penitentiam, tandem non in fraudem ac perniciem inuadere: & ubi tempus opportunum reperit, tanquam mater, sua viscera expandit, ipsumque amplectitur mediū, & egresso nouerca, id est, uoluptatis, auellit eum, ut matris pietati restituit. Sicut quis draco pro abei obedientibus sibi: vitricus enim cupit, alieni filius non parit. Suadet paternam bonam male abigunt, dormientibus uariarum uirarum offerit simulacra: exasperatosq; illudit, cernens ipsos nudos, ac pauperes, O uasritiem atq; calliditatem Draconis. Sic quoque primos parentes Adam & Euam nudauit: cum enim diuinitatem eis promississet, instar uermium eos in terra uersari effecit, derudans ipsos. Nisi esset penitentia, iam dudum humanum perisset genus: Nisi cito manum de sensibus porrexisset: non sane iam mundus consisteret. Dicit igitur adolescens: Pater peccauit in celum, & coram te. Agnouit patrem, qui peccauerat filius, conuincens esse vitricum & insidiatorem, qui eum seduxerat. Vidit dolum, cognouit imposturam; accursus ad penitentiam, uesit ad matrem, esuriuit diu, filiquis uictitans: sitiuit diu, in cheno se cum porcis uolucans: uerum penitentia, instar matris benigna, mammillas adnouens, rursus adolescentem tanquam adhuc infantem lactabat. Pane eum per fidem enutriat, & inuenescit em pascit: quia peccatum uires eius absumpsit, & nisi lac adhibuisset, sanitatem reuocare nequidisset: plane enim ex turpitudine debilitatus erat, sensu mentis naturali consumpto.

QUESTIO II.

An Angeli gratiam habuerint ex Christi meritis?

Angeli a Christo gratiam habuerint.

§. 1. Nonaginta ones in eremo relictas, interpretantur Angelos, illis Christi obedientiam gratiam, aut gloriam nullam datam. De Angelis spiritaliter Ambrosius, Theophylact. Beda, Anselmus accipiunt, quae expositio etiam admittatur, non tamen recte institutum suum conueniunt quidam Scholastici, de Angelis sine Christi merito seruatis, ut Palud q. 1.

2. 3. Durand. q. 2. Alenf. p. q. 12. Quibus respondendum est, literalem sensum de Angelis non esse, si tamen quispiam contra nitatur, facilis est responsio, contrarium facile confici ex parabola. Oues enim quae relinquuntur, non ideo relinqui, quod non illas etiam pascat ille, qui uiam quaerit, sed quod ad tempus maiorem curam exhibeat, quae maioris eget sollicitudinis. Oues enim nonaginta nouem, si Angeli sunt, & pastor Christus est, eos igitur ille pascit, eius beneficio aluntur, ei obtineat, ille caput est, per eum vegetantur, licet in eremo bene custoditas deserere uideatur, ut uiam quaerat. Quis enim non intelligit Dauid cum uiso & leoni ouicula eriperet, bellua occideret, aliarum penes ouium, imo sui oblitum, non tamen ideo non fuisse aliorum pastorem?

Hic igitur locus si de Angelis agit, maxime confirmat, Christum esse Angelorum pastorem, ideoque caput, & quod confectarium est, gratiam quoque & gloriam illis conferre.

§. 2. Eodem pertinet similitudo drachmae amillae. V. S. Verit, uero, non euerit, ut magni quidam interpretes legerunt. Inter ceteros Gregorius. Sed ille facile excusatur, qui interpretatur, per uerbum hom. 3. in Euang. meminit tamen aliis locis esse, emundat. Ambrosius mundans domum suam.

Quod noster ueritiorum Angelis, in Graeco est, πικρὸν τῶν ἀγγέλων, in conspectu Angelorum. Beza, quod Angelos, quod non est clarior, quam quod ipse contempsit. Nam si obscurus est in Latino hebraicis, pariter etiam in Graeco lingua obscurus est.

QUESTIO III.

Quis filius prodigus?

§. 1. Historia nulla est difficultas, applicationes uariae, Literalis ista est. Deus duos filios habet, Phariseos iustos, ut uideri uolebant. Publicanos peccatores. hos penitentes in gratiam recipit, & plus charitatis, quam Phariseis exhibet. Queruntur illi tam perditis illum honorem habere, excusat Christus, illis tam magno bono redemptis totam domum gaudere oportere. Nam si pater quispiam duos tales habeat filios, quales narrat, patere facturus erat, si penitentem reciperet in gratiam: multo ergo magis id diuinae misericordiae conueniens est.

§. 2. Multae sunt allegoriae huius loci, a uariis scriptoribus adductae, de quibus legi alii possunt. Quidam maiorem filium putant Iudaicum populum, minus gentilem. August. quae. Euang. quae. 33. lib. 2. Hiero. ep. ad Damianum respicit. Nam populus Iudaicus legem non seruauit, nec dicere poterat, nunquam contra Dei uoluntatem fecisse. Gentes non fuerant in gratia. Deinde multi Iudaeorum abierant, inter gentes erant nonnulli Dei cultores. Non ignoro responderi posse. Totam Iudaeorum Ecclesiam nunquam defecisse, nam semper in ea fuerunt, qui cultum uerum tenebant. Gentium autem primos auctores gratia excidisse.

§. 3. Quidam maiorem filium Angelos, minorem homines arbitrantur, quamuis enim multa conueniant, non tamen omnia. Non enim poterat Angelos inducere murmurantes de filio in gratiam recepto, quos ante dixerat, magis gaudere de uno peccatore penitentiam agente, quam de nonaginta noue iustis.

VERSUS 12.

Et dixit adolescentior ex illis patri: Pater da mihi portionem substantiae, quae me contigit, & dimisit illis substantiam.

§. 1. Por.

ADAMUS
113
+ EUANG.
C. 12.